

Bratislava, 23. február 2021

TLAČOVÁ SPRÁVA

Príklady dobrej praxe

Rumunská obec naučila obyvateľov správne triediť odpady aj bez vysokých investícií

S odpadmi bojujú nielen slovenské samosprávy, ale obce po celej Európe. Kým v západných krajinách dokážu obyvatelia vďaka správne zavedeným systémom vytriediť aj 80 percent odpadov, stredná a východná Európa stále zostáva. U nás dokážeme vytriediť len necelé dve pätiny odpadov, pričom podľa cieľov Európskej únie by sme už o tri roky mali vedieť znova využiť minimálne 55 percent odpadov. S rovnakými problémami sa boria aj rumunské samosprávy, medzi ktorými však môžeme napriek zložitým podmienkam nájsť pozitívne príklady. Stále totiž platí staré známe, že keď sa chce, všetko ide.

Pre rumunské obce nie je typická vysoká miera triedenia a už vôbec nie zber odpadu od dverí. Starostovi obce Sălacea v župe Bihor sa to však podarilo. Obec s približne tritisíc obyvateľmi neďaleko hraníc s Maďarskom začala reformu odpadového hospodárstva pred tromi rokmi. Dovedy boli jej obyvatelia naučení odpad prevažne spaľovať doma. Starosta Béla Horváth v rozhovore pre rumunský portál think.transindex.ro spomína, že podmienky na separovaný zber boli tak ako v iných dedinách Rumunska veľmi zlé. Vtedy dokázala **triediť odpad menej ako desatina obyvateľov** a len **jedno percento** odpadu bolo možné **využiť na recykláciu**. „Inak povedané, takmer všetok odpad skončil na skládke alebo v spaľovni. Aj keď slovenské samosprávy nie sú na tom tak zle ako tie rumunské, obe krajiny majú v oblasti triedenia a využívania odpadov čo doháňať,“ hovorí Martina Gaislová, odborníčka na komunálny odpad z portálu menejodpadu.sk.

Pomohli odborníci aj inšpirácia v Taliansku

Vďaka spolupráci so spoločnosťou Zero Waste Romania, miestnymi a regionálnymi firmami zaoberajúcich sa zberom a spracovaním odpadu Eco Bihor a Ave Bihor zaviedli v obci zber odpadu od dverí a to tak zmesového, ako aj triedených zložiek. Výsledky sa dostavili čoskoro. Už **po troch mesiacoch** bolo možné zozbierať od obyvateľov až **60 percent triedeného odpadu**. Po pozitívne príklady, ako naučiť domácnosti lepšie triediť, zašli Rumuni do Talianska. Napríklad mesto Trani so 60-tisíc obyvateľmi dokázalo už v prvom mesiaci zavedenia nového systému zberu dosiahnuť mieru triedenia až takmer 80 percent. Rok pred tým vytriedili jej obyvatelia necelú štvrtinu odpadov.

Aby bol však projekt v rumunskej obci úspešný, pred jeho spustením sa museli pustiť do informačnej kampane. Zapojili do nej školy a informácie o triedenom zbere šírili aj v miestnom kostole. Starosta vsadil na dôsledné vysvetľovanie nového systému. Už **po týždni aktivít** sa triedenie zvýšilo **o 30 percent** a ľudia začali nový systém brať vážne. Najväčším problémom však bolo, že väčšina ľudí odpad spaľovala alebo vynášala za hranice obce. „Keď sme oznámili zámer triediť 75 percent odpadu, obyvatelia boli skeptickí a tvrdili, že sa to nedá a nech sa radšej zameriame na riešenie nezamestnanosti,“ hovorí pre server think.transindex.ro starosta Horváth. Čo však zásadne pomohlo, bola spolupráca so školami. V triedach rozmiestnili koše na triedený odpad a deťom vysvetľovali, ako triediť a prečo je to dôležité.

Školáci sa navzájom sledovali a dávali pozor, aby sa správne triedilo. Najväčší prínos podľa starostu je, že takéto správanie preniesli deti domov a triedenie vyžadovali od rodičov.

Zapojili aj znevýhodnené skupiny obyvateľov

Ďalšou výzvou, ktorej rovnako čelia mnohé slovenské samosprávy, je **rôznorodé zloženie obyvateľstva**. V obci žijú okrem Rumunov aj obyvatelia maďarskej a rómskej národnosti. Nádoby na triedený odpad preto označili vo všetkých troch jazykoch. S rómskou komunitou začali pracovať prostredníctvom výchovy detí, ktoré dostali za úlohu vyzbierať plastové fľaše a plechovky. Za odmenu dostávajú v lete zmrzlinu a v zime čokoládu. Samospráve sa tak deti zo znevýhodnených skupín podarilo naučiť, že pre akúkoľvek odmenu musia najprv niečo urobiť. Pozitívne sa to odrazí aj v ich dospelosti pri rozvoji ďalších návykov.

Neochota triediť odpad bola aj u majoritného obyvateľstva, kde časť domácností chcela radšej platiť vyššie mesačné poplatky (10 lei, približne 2,05 eura), ako začať triediť. Tvrdili aj to, že nemajú žiaden odpad. Starosta poukázal na skutočnosť, že každý z nás tvorí odpad, napríklad tým, že si donesieme zabalený tovar z obchodov. Občania boli dokonca schopní vyhodiť svoje odpadky do cudzích nádob, len aby sa vyhli poplatkom. Jedinou možnosťou, ako skončiť s čiernymi skládkami, boli pokuty vo výške 600 lei (približne 123 eur). Ak ju obyvatelia včas zaplatili, obec im polovicu z nej odpustila. V roku 2019 udelili nakoniec len 25 pokút.

Analýza odpadu dopadla podobne ako v slovenských obciach

Pred začiatkom projektu urobili v obci analýzu komunálneho odpadu, ktorá preukázala, že **až 50 percent odpadu by nemuselo skončiť na skládke**. Na Slovensku by sme z vyhodeneho odpadu vedeli opätovne využiť až 80 percent. V Sălacea tiež zriadili zberný dvor, na ktorý môžu ľudia doniesť starý nábytok či stavebný odpad. Zmeny sa dotkli aj **veľkosti smetných nádob**, pričom 120-litrové nahradili 40-litrovými. Domácnosti môžu triediť sklo, plasty, kov, papier a osobitne biologicky rozložiteľný odpad a zmesový komunálny odpad. Po zavedení nového systému sa zvýšil podiel a čistota papiera určeného na recykláciu.

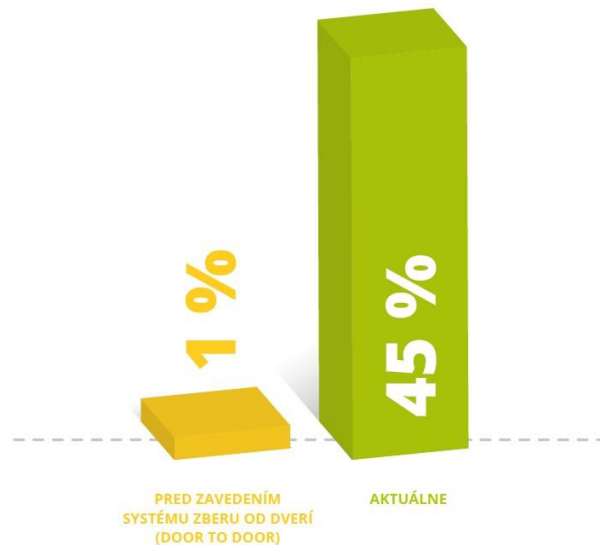
ZNÍŽENIE MNOŽSTVA SKLÁDKOVANÉHO ODPADU V OBCI SĂLACEA

Vytriedený bioodpad zas neobsahuje nečistoty, ktoré by mohli ohroziť kvalitu kompostu. Bioodpad zbierajú do menších vetraných košov s papierovými vreckami. Starosta zdôrazňuje, že „odpad v nich nezapácha, ako keď je súčasťou zmesového komunálneho.“ V obci zaviedli aj kompostovanie, do ktorého sa zapojila veľká časť domácností. Vďaka zmene nádob na odpad a intenzívnej informačnej kampani sa zmenila mentalita obyvateľov. V roku 2017 skončilo na skládke 330 ton odpadu, o rok neskôr to bolo už len 50 ton.

Aj napriek tomu, že obec nemala na zavedenie nového systému veľa peňazí zo svojho rozpočtu, v súčasnosti sa v nej **vytriedi 65 percent odpadu** a z neho je 45 percent možné ďalej recyklovať. „Robíme to pre naše deti a ďalšie generácie. Nechceme im kupovať lieky, ale chceme im zachovať čistú pitnú vodu, poľnohospodársku pôdu a vzduch,“ hovorí starosta Horváth pre server think.transindex.ro. Cieľom obce je dosiahnuť až 80-percentnú úroveň triedenia a 70-percentný podiel recyklácie.

ZVÝŠENIE OBJEMU VYTRIEDENÉHO ODPADU VHODNÉHO NA RECYKLÁCIU V OBCI SĀLACEA

Kontakt

Tomáš Halán
pr@menejodpadu.sk
mobil: 0911 396 462